СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 163. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 21. серпня 1943. No. 163. Jersey City, N. J., Saturday, August 21, 1943. VOL. LI.

..ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
..ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Японці заплатять гірко за свою зраду...

Про Англьо-Американську Конференцію в Квебеку знаємо певно стільки, що „безпощадні джентельмени", себто президент Рузвелт і британський премієр Чорчил, обговорюють останки детайлів, як знищити Гітлера якнаскорше. Таке передав газетярам британський міністер інформацій, Вренден Брекен, заявляючи, що зараз по знищенню Гітлера буде „прикладно покарана" Японія, а Британія не зложить зброї, поки цей „дикий і безпощадний нарід", себто японці, „не заплатить гірко за зраду". Знов про решту важних справ, що їх вирішено на Конференції в Квебеку дізнається світ скоро з подій на военних фронтах, казав Брекен.

ГОТОВІ ДО ІНВАЗІЇ, ЯКУ ПЕРЕДБАЧЕНО НА 1944 РІК

В Лондоні військові кола переконані, що военні події розвинулись для Аліянтів так успішно й в так приспішеному темпі, що ще цього року можна зачати ті военні операції, які властиво мали відбутись в 1944 році. Кажеться далі, що аліянтські повітряні сили „змягчили" Німеччину на 50%, а друга половина ось цеї акції може бути виконана в далеко скоршому часі ніж цього вимагала перша половина. Ось те „змягчення" є нічим іншим, а тільки підготовкою до аліянтської інвазії Европи на суші. З цього виходить, що властива інвазія Европи може зачатись цього року.

ХТО І ДЕ ЗОГИДЖУЄ МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА?

Большевицькі У. Щ. Вісті помістили фейлетон про Маркіяна Шашкевича, про якого пише якийсь Л. Толонко як про „піонїра розвитку української національної культури на Західній Україні". Коли взяти під увагу, що це большевицька „наукова праця", то можна сказати, що вона „ввійде". Та і тут не обійшлося при кінці статті проти напасти на „осібняків" серед „американських українців", що „...в цей грізний і вирішальний момент в історії українського народу та цілого цивілізованого світа, засліплені вузькими, шкурницькими інтересами, намагаються торгувати добрим іменем, славою, життям українського народу та його державою", а „зливгашись з його відвічними ворогами, снують огидні пляни, щоб задержати його в неволі, в стані наймита, який має працювати на других". Отже ті „осібняки", що беруть себе за „представників" українського народу, пишеться далі, „не вагаються кидати каменем на найкращих представників українського народу в минулому і тепер". Ось до таких, на яких ось ті „представники" накидуються, належить і — Маркіян Шашкевич, якого отсе большевицький „науковець" бере „в оборону" перед українськими представниками в Америці, пишучи, що:

„Ці мерзотники з великою запопадливістю закривають твори Шашкевича сповнені великою любовю до словян-побратимів і визвольної боротьби українського народу проти його відвічних ворогів. І відомо чому. Ця творчість Шашкевича стоїть їм на перешкоді в їх брудних і зрадницьких конпіахтах".

Ось так розуміють у Совєтах святкування памяти Маркіяна Шашкевича американськими українцями. Мовляв: до нас в науку! Ми навчимо, як святкувати. І як розуміти твори Шашкевича!

ПІДПІЛЬНА ПОЛЬЩА ДО ЧОРЧИЛА.

Польська Агенція Телеграфічна в Лондоні переслала до Канади телеграму, одержану тайним способом з Польщі, а адресовану до британського премієра, Винстона Чорчила. Телеграму мали підписати: Політичний Комітет, що обіймає всі політичні партії в Польщі, як теж краєвий відпоручник польського уряду на вигнанню. В телеграмі зазначується, що Чорчил є в Польщі „не тільки найбільш шанованою людиною, але теж чоловіком, що має найбільше довіря". Згадуючи за польську підпільну боротьбу з німецьким наїздником, кажеться таке: „Ось та боротьба буде ведена в цілі осягнення свободи для Польщі та всіх братніх народів..., як теж задля забезпеки для усіх тривалого миру, опертого на засадах повної демократії, що змагає до щастя людськости та запевняє права людини".

ЯК ПОЛАГОДИТИ СПІР МІЖ СССР І ПОЛЬЩЕЮ?

На ту тему мали говорити в Мофкві представники Злучених Держав Америки і Великої Британії з Сталіном. Але, чи до чого договорились, ніхто не подає.

ГОЛОД І ХВОРОБИ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Іван Петрущак, член чехословацької державної ради в Лондоні, сказав у своїй промові через радіо, між іншим, таке: „З швайцарської преси цілий світ довідується, що на Підкарпатті лютують епідемічні хвороби з голоду. Довідується, що в Карпатах лютує плямистий і черевний тиф, червінка та інші хвороби. І мадярські власти змушені були визнати, що лишень в ужгородській окрузі захворіло на плямистий тиф 200 осіб... До голоду і виснаження прилучається ще недостача лікарів і ліків, бож всьо пожирає армія".

ВПАВ УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД, АЛЕ НЕ ПРОПАВ...

Канадійська „Будучність Нації" з 14. серпня обговорюючи сицилійську военну кампанію та внутрішню заломаність і слабість Італії, кінчить статтю ось так:

„Український нарід приглядається нині, як падуть великі і сильні колись народи, щасливіші в цім життю досі від нашого. Падуть однак глибше і тяжче, як падала українська державність в 1919 році. Порівнюємо себе до них і находимо багато схожести, багато науки. А одною незаперечною наукою також є, що лишень нікчемні народи можуть пропасти. Упасти можуть навіть великі. Впав наш український нарід, але не пропав. І не пропаде так довго, доки в нього є віра і чесноти, доки в нього є відвага і охота боротись. Бо в боротьбі, як і в життю, перемагає той, хто вміє і хоче витримати до кінця. Наш нарід далі бореться за свою ще нездійснену свободу. Не заломився і стоїть на становищі. За Божою ласкою ми витриваємо і переможемо!"

НІМЦІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ ЛИТОВЦІВ.

ОНА подає, що лондонський „Дзеннік Польскі" надрукував вістку, що німецька окупаційна влада в Литві поставила недавно під суд коло 500 литовців, яким закидувано економічний саботаж та спротив владі.. Декого присудили на смерть через розстріл, а решту загнано в концентраційні табори. Часопис ще пише, що нацисти побудували в Естонії, Лотвії та Литві багато концентраційних таборів.

ОДЕРЖАВ СТАРШИНСЬКУ РАНГУ.

Канадійські „Українські Вісти" подають, що Фл. О. Горецький, канадійський українець, посол до альбертійського парляменту і шкільний інспектор цеї провінції, що служить другий рік при летунстві, одержав рангу „Флаїнг Офісер"-а.

ПРО НІМЕЦЬКЕ ГАЗДУВАННЯ В УКРАЇНІ.

Пишучи на ту тему, совєтський журналіст Ілля Еренбург згадує за націстського ідеольога, що прибув до Києва на зїзд німецьких чоловіків і жінок, щоби пригадати їм, що „не повинні забувати про потреби Німеччини", та що кожна німкиня в Україні повинна висилати кожного тижня принаймні один пакунок до Німеччини. При тому Розенберг заявив таке: „Границя Німеччини пересунулась на 1,500 кільометрів на схід. Тота територія є багата у вугіль, збіжжя і худобу. Уже много пролято німецької крови за опанування тих східних просторів". Згаданий журнал г згадує за націстські курсу в Києві, Миколаєві й Конотопі, що їх ведуть для молодих німецьких жінок. Один з націстських лекторів, викладаючи на курсах про „німецьку плодовитість", заявив таке: „Беручи під увагу спосібности нордійської раси і карність німецьких жінок, за 40 років німецьке населення буде в Україні переважати".

ЧОГО ХОЧЕ ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД?

Урядова польська газета в Лондоні, пишучи про домагання Польщі, жадає цілих Східних Прус, Шлезьку, а кінчить ось так:

„Хочемо Польщі сильнішої, побільшеної коштом Німеччини, але в першу чергу хочемо мати те, що ми вже посідали. І то не тільки Львів і Вильно, але і Тернопіль та Новгородок. Хочемо задержати нашу границю над Двиною і Збручем".

Як бачимо, польські лідери далі невиличимі шовіністи і утопісти.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За реалістичний підхід

Постійно доводиться нам чути про „братні народи", про „спільне минуле", про „спільні болі й радощі" і тим подібну мову, що малаб звязати одні народи з другими, зробити їх друзями, чи обєднати в „федераціях".

Звичайно так буває, що про це найбільше говорять ті, що хотілиб когось визискувати економічно й політично, чи збільшити свою територію і своє панування коштом того сусіда, що то його зветься „братом", часто навіть „рідним". Тому, якщо думаємо про нове життя, булоб дуже вказаним залишити вже раз ось таку баламутну мову, а звернути на правильний і доцільний шлях, що мав би зводити народи докупи. Саме на такий шлях вказав у Лондоні Е. А. Джанстон, президент Юнайтед Стейтс Чеймбер оф Комерс.

Згаданий американець говорив там про будучі американсько-анґлійські взаємини, себто про те, як має виглядати теперішня американсько-британська спілка по війні. Він звернув увагу, що треба вже раз залишити говорити про кровну звязь. А підкреслив, що є глибокі різниці між Злученими Державами Америки і Британією, не зважаючи на спільну мову і спадщину. Радив з тим рахуватись. Зокрема казав він, що коли має бути між обидвома тими державами спільна повоєнна співпраця, то треба ту співпрацю розбудовувати на такому пляні, що рахувавсяб з подійсним станом, а не з сентиментом, побудованім на національнім походженню.

Думаємо, що це дуже розумний підхід до справи. А розумний тому, що глядить у далеку будуччину і будує пляни на чімсь тривкішим ніж сентимент. А коли тут мова про Англію і Америку, то додамо, що можнаб теж навязати спільну працю і розвязати конліфкти, наприклад, і на сході Европи, колиб там примінено ось таку засаду „реального підходу". Бо чи не булоб краще, колиб так москалі й поляки залишили декламації про „спільне історичне співжиття" з українським народом і „словянську спільноту", а взялись за „реалістичну" розвязку добросусідських відносин, рахуючись з тим, з чим український нарід не погоджується, чого не любить, як із тим, чим він дорожить. Очевидно, що те саме відноситься теж і до українського народу. Тільки тут та різниця, що український нарід нікому нічо не накидує, а навпаки, йому накидають. І то силою.

„Немає української добичі"

Канадійський „Новий Шлях" з 14. серпня б. р. помістив статтю ось такого змісту:

*

* *

Виннипеґський щоденник Винипеґ Фрі Прес (11. серпня, 1943) подає в передовиці під повищим наголовком:

Повідомлення з України, переважно подавані німецькими чинниками, вже не скривають розчарування націстів із окупації того багатого та врожайного краю. Двадцять-пять років тому німці окупували були Україну, певні того, що її величезні харчові засоби усунуть розчаровану харчову ситуацію, яка була в Райху 1918 року. Одначе та окупація, яка була вислідом договору в Бересті литовському, не принесла німцям нічого. Їхнє жниво (в Україні) сьогодні також мізерне.

Націсти сподівалися, що харчові продукти України так заповнять їхні склади, що вони зможуть звербувати чоловічу силу їхніх держав-попутчиків до армії чи до німецької воєнної індустрії. Недавні вісті про розвязання сателітських дивізій (румунських, мадярських і др.) на східньому фронті в меншій мірі відзеркалюють невдоволення тих підпорядкованих країв, як факт, що Балкан і Наддунайські краї не продукують харчів, яких потрібно їхньому населенні, що експорти з України малі та що чоловіків треба висилати домів, щоб продукували харчі.

Є вісті, що дещо харчів — особливо пшениці, ростинних олїів і яєць — вислано з України в Німеччину, але Лондон Таймс пише:

На широких просторах українське хліборобство діє в найбільш примітивний спосіб. Трактори, які Німеччина постановила вислати впродовж зими, вбільшости прибули з опізненням, тому, що залізниці були заняті військовим постачанням. Пізніше німецька преса повідомила про висилку великої кількості серпів і дрібного господарського знаряддя.

Більшу частину випродукованих харчів селяни укривали, а партизанські ватаги часто нищили самі потяги з постачанням. Із совєтського боку були вісті, що впродовж минулих пять місяців знищено 22 льокомотиви та яких 3,000 ваґонів і викинено з рейок звиж 200 потягів. Житомір, що лежить 400 миль поза фронтом обведено окопами, колючим дротом і засіками для охорони перед партизанами".

Україна багата в вугілля, а її копальні знаменито розвинені. Одначе, Розенберґ, орґанізатор східних територій, недавно публично дякував робітникам шлезьких копалень за висилку вугілля в Україну.

Гітлер часто вимахував багатвом України поперед очі свойого запамороченого народу. Україна мала бути розвинена, скольонізована та вживана як величезне джерело багатства для Третього Райху. Одначе вже самий факт, що він тепер забрав 700,000 робітників із України до праці в німецьких фабриках і на полях, є доказом повного краху того сподівання. Все, що тепер кажуть (німці) це те, що „мілітарна ситуація" там вдоволяюча. Посідання України помогло Німеччині, одначе воно не стало спасінням, якого Гітлерів Райх сподівався та на яке числив. Коли вгадування грача хибне, то це завжди приносить далекосяглі шкоди для нього.

ДЕНЬ НАРОДНОГО ВИЗВОЛЕННЯ НАБЛИЖАЄТЬСЯ.

Д-р Пуріч, новий югославський премієр, виголосив у Лондоні промову, звернену до народів Югославії, в якій сказав, що „день народнього визволення вже наближається". Теж заявив, що його уряд є тільки тимчасовим, а як тільки Югославія буде визволена, то населення вибере собі новий уряд.

ПРОТИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЖИДІВ.

Пастирський лист католицьких епископів Словаччини, звернений проти переслідування жидів, є підписаний, між іншим, д-ром Павлом Гойдичем, греко-католицьким епископом Пряшівщини.

ВИБРАЛИБ РОСІЮ.

Шведська ґезета „Тіднінґен" пише, що якщоб для німців не було вже ніякого іншого виходу, а тільки безумовна здача, згідно з вимогами Рузвелта і Чорчила, або окремий мир з Росією, то вони вибралиб це друге. Очевидно, як можна припускати, вибралиб мир з вимогами Сталіна. Теж згадується і за націстичну пропаґанду, яка досить виразно вказує на таку можливість.